

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

رابطه بین راهبرد های یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی در

دانش آموزان

دکتر محمود شیرازی^۱، مهرا له سرگلزایی^۲، حسین جنابادی^۳

۱. استادیار گروه روانشناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان

Mahmoud_shi@yahoo.com

۲. نویسنده مسئول و دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد

Borj_mehr@yahoo.com

۳. هیئت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی ارتباط بین راهبرد های یادگیری با عملکرد تحصیلی دانش آموزان انجام شد. جامعه ی آماری این پژوهش را کلیه ی دانش آموزان پایه ی دوم متوسطه دبیرستان های عادی دولتی شهرستان هیرمند در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ تشکیل می دادند. در این پژوهش تعداد ۲۰۸ نفر به عنوان نمونه، با استفاده از روش نمونه گیری چند مرحله ای انتخاب و مورد تحقیق قرار گرفتند. ابزارهای اندازه گیری در این پژوهش از پرسشنامه ی سیاهه ی راهبرد های یادگیری ۸۶ سؤالی (کرمی، ۱۳۸۱) استفاده شد. داده ها با استفاده از روش ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چند گانه گام به گام و آزمون t برای گروه های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که: (الف) فقط متغیر راهبرد های فراشناختی، پیش بینی کننده ی عملکرد تحصیلی می باشد؛ (ب) بین راهبرد های یادگیری و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد؛ (ج) بین راهبرد های یادگیری در دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

کلید واژه: راهبرد های یادگیری، عملکرد تحصیلی، راهبرد های شناختی، راهبرد های فراشناختی.

مقدمه

یادگیری یکی از مهمترین زمینه ها در روان شناسی امروز و در عین حال یکی از مشکل ترین مفاهیم برای تعریف کردن است. یادگیری فرایندی پویا است که هم با فرد وهم با محیط ارتباط دارد و به برخی تغییرات تاکید می کند و آن را می توان تغییر در نگرش فرد نسبت به جهان، تغییر در سطح دانش یا مهارت یا حتی تغییر در دیدگاه فرد نسبت به خویشتن دانست (هر گنهان والسون ۱۹۹۷؛ ترجمه سیف ۱۳۷۹).

اصطلاح راهبرد های یادگیری به انواع مختلفی از اعمال ارادی و آگاهانه اطلاق می شود که به وسیله یادگیرندگان برای دست یابی به اهداف یادگیری اتخاذ می شود (البام^۱ و همکاران، ۱۹۹۳). واینستاین و هیوم (۱۹۹۸) تعدادی پژوهش را با این نتایج ذکر کرده اند که معلمان می توانند از راه آموزش مهارت های یادگیری و مطالعه (راهبردهای شناختی و فراشناختی) به دانش آموزان خود کمک کنند تا یادگیرندگان موفق تری باشند و در سرنوشت خود نقش فعال تری را ایفا نمایند. کراس، دیوید، پارس، اسکات (۱۹۸۸)؛ به نقل از غریب مشهدی طرقي، (۱۳۸۷) نشان دادند که دانش آموزانی که راهبردهای فراشناختی را آموزش دیده بودند در مقایسه با گروه کنترل نتایج چشمگیری در فراشناخت و استفاده از آن راهبردها را در خواندن کسب کردند. جان مگ کاف (۱۹۴۲)، به نقل از غریب مشهدی طرقي، (۱۳۸۷) در مطالعه علمی خود موضوع فراموشی و عدم استفاده را مورد توجه قرار داد به عقیده او فراموشی در یادگیری حضور دارد در هنگام تمرین و تکرار در یادگیری مواد برخی از تداعیها و اعمال در یادگیری حاضر می شوند و برخی از تداعیها و اعمال نیز فراموش می شوند. گارنر (۱۹۹۰)، پس از بازنگری پژوهش های انجام شده درباره ی اثر بخشی راهبرد های شناختی و فراشناختی گفته است: "پژوهش های موجود به روشنی نشان می دهند که رفتار راهبردی یا استراتژیکی یادگیری را افزایش می دهد. همچنین روشن شده است که یادگیرندگان ماهر می دانند که چه زمانی باید استراتژیکی عمل کنند". فرگوسن و کلارک (۲۰۰۱)، به این نتیجه رسیدند که آموزش راهبردهای فراشناختی به انضمام راهبرد های ارزیابی و تعیین هدف و خود نظارتی همراه با راهبرد خلاصه کردن در افزایش درک مطلب نسبت به راهبرد خلاصه کردن تنها، بسیار مؤثر تر است. غریب مشهدی طرقي (۱۳۸۷) نشان داد که بین راهبردهای یادگیری و سبک اسناد رابطه معنی داری وجود دارد. متولی (۱۳۷۶) تاثیر مثبت آموزش راهبرد های فراشناختی (به ویژه روش آموزش دوجانبه)، بر خواندن، درک مطلب و سرعت یادگیری دانش آموزان کلاس های اول را نشان داد.

ارزشیابی به تعیین ارزش یک چیز یا ارزش داوری درباره ی آن چیز گفته می شود. در ارزشیابی یادگیری یا ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان داوری درباره ی میزان توفیق آنان در رسیدن به هدف های آموزشی یا هدف های یادگیری انجام می شود. بنا به تعریف، "ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه ی نتایج حاصل با هدف های از پیش تعیین شده ی آموزشی، به منظور تصمیم گیری در این باره که آیا فعالیت های آموزشی معلم و کوشش های یادگیری دانش آموزان یا دانشجویان موفقیت آمیز بوده اند و به چه میزان" (سیف، ۱۳۸۷).

عملکرد تحصیلی به مقدار یادگیری فرد در صورتی که توسط آزمون های مختلف درسی مانند ریاضی، املاء، علوم، تاریخ، جغرافیا و..... سنجیده می شود، اشاره دارد (سیف، ۱۳۸۳).

با توجه به توضیحات داده شده، آیا رابطه ای بین راهبرد های یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی وجود دارد؟ فرضیه ی اصلی در این پژوهش عبارت است از:

بین راهبردهای یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

فرضیه های فرعی نیز عبارتند از:

۱- بین راهبردهای یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

۲- بین راهبردهای یادگیری در دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

¹ - Elbam

روش تحقیق

مطالعه مورد نظر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه مورد بررسی در این پژوهش شامل تمامی دانش آموزان دختر و پسر پایه های دوم متوسطه شهرستان هیرمند می باشد (۷۱۹ نفر) که در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ مشغول به تحصیل بوده اند. با توجه به اینکه حداقل میزان حجم نمونه برای تحقیقات همبستگی ۳۰ نفر می باشد (دلاور، ۱۳۸۳)، در این پژوهش تعداد ۲۰۸ نفر از دانش آموزان پایه دوم دبیرستان های شهرستان هیرمند که در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ مشغول به تحصیل بودند، به روش نمونه گیری چند مرحله ای انتخاب شدند. از آنجایی که در نمونه گیری خوشه ای واحد اندازه گیری فرد نیست بلکه گروهی از افراد هستند که به صورت طبیعی شکل گرفته اند و نمونه گیری خوشه ای زمانی به کار می رود که انتخاب گروهی از افراد امکان پذیر تر و آسان تر از انتخاب افراد در یک جامعه تعریف شده باشد (دلاور، ۱۳۸۳)، محقق در این پژوهش از این روش نمونه گیری استفاده نموده است. چون مقیاس اندازه گیری پیوسته و فرضیه پژوهش دو سویه، در سطح اطمینان ۰/۹۵ است حجم نمونه طبق اصول صحیح و علمی به شرح زیر اندازه گیری شد:

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{(1-\frac{\alpha}{2})}^2}{(N-1)d^2 + \sigma^2 \cdot Z_{(1-\frac{\alpha}{2})}^2} \quad n = \frac{719+0/76+1/96}{(719-1)+0/01+0/76+1/96} = 207/78$$

n = حجم نمونه

N = حجم جامعه مورد مطالعه

σ^2 = واریانس جامعه (بر اساس تحقیقات انجام شده برابر با ۰/۷۶ می باشد).

$Z_{(1-\frac{\alpha}{2})}$ = سطح اطمینان ۰/۹۵ برابر با ۱/۹۶

d^2 = خطای قابل قبول برابر با ۰/۰۱

با توجه به بررسی متغیر جنسیت در این تحقیق ابتدا شهرستان هیرمند به ۴ حوزه ی جغرافیایی تقسیم گشته، از هر حوزه جغرافیایی ۲ مدرسه (یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه)، از هر مدرسه ۲ کلاس و از هر کلاس ۱۳ دانش آموز به طور کاملاً تصادفی انتخاب شدند که در مجموع حجم نمونه ی ۲۰۸ نفر می باشد.

دانش آموز کلاس دبیرستان حوزه شهرستان
 ۲۰۸ = ۱۳ × ۲ × ۲ × ۴ × ۱

در این پژوهش برای سنجش راهبرد های یادگیری، از سیاهه ی راهبرد های یادگیری و مطالعه (کرمی، ۱۳۸۰)، استفاده شد. این ابزار دارای ۸۶ سؤال است که ۴۹ سؤال آن مربوط به راهبردهای شناختی و ۳۷ سؤال دیگر مربوط به راهبردهای فراشناختی است. پاسخگویی به سؤالات به صورت پیوستاری از ۰ تا ۹ می باشد، به این معنی که عبارت مطرح شده همیشه مورد استفاده قرار می گیرد، عدد ۹ و در غیر اینصورت عدد دیگری حتی اعتباری می توان انتخاب کرد.

کرمی و همکاران (۱۳۸۱)، در یک پژوهش بر روی ۶۰۰ دانش آموز مقطع متوسطه ی دبیرستان های دولتی شهر تهران، روایی پرسشنامه ی راهبرد های یادگیری را از طریق روش های محتوی وابسته به ملاک ۰/۹۸=۲ مورد تایید قرار دادند (کرمی، ۱۳۸۱).

در این پژوهش، پایایی آزمون جهت راهبرد های یادگیری با ۸۶ سؤال از طریق آلفای کرونباخ، ۰/۹۶ بدست آمد، همچنین پایایی آزمون جهت راهبرد های شناختی با ۴۹ سؤال ۰/۹۳ و برای راهبرد های فراشناختی، با ۳۷ سؤال ۰/۹۲ بدست آمد که این نتایج، بیانگر پایایی بالای پرسش نامه ی راهبرد های یادگیری می باشد.

یافته ها

در جدول (۱) مشخصه های آماری نمرات آزمودنی ها در پرسشنامه راهبردهای یادگیری و ابعاد آن (راهبردهای شناختی و فراشناختی)، و معدل ارائه شده است.

جدول ۱- مشخصه های آماری نمرات آزمودنی ها در پرسشنامه های راهبرد یادگیری

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
راهبردهای یادگیری	۱۰۴	۱۲۳/۷۶	۲۶/۳۴
راهبردهای شناختی	۱۰۴	۵۹/۵۱	۱۳/۶۹
راهبردهای فراشناختی	۱۰۴	۶۴/۲۴	۱۴/۳۲
معدل	۱۰۴	۱۴/۳۵	۲/۴۰

۲۶/۱۹	۱۳۴/۹۹	۱۰۴	راهبردهای یادگیری	دختر
۱۲/۶۵	۶۵/۸۲	۱۰۴	راهبردهای شناختی	
۱۵/۷۴	۶۹/۱۶	۱۰۴	راهبردهای فراشناختی	
۳/۰۸	۱۵/۵۰	۱۰۴	معدل	

فرضیه ی اول: بین راهبردهای یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

برای آزمون فرضیه ی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. همانطور که در جدول (۲) مشاهده می گردد ضریب همبستگی بین دو متغیر راهبردهای یادگیری و ابعاد آن (راهبردهای شناختی و فراشناختی) با عملکرد تحصیلی در دانش آموزان در سطح آلفای ۰/۰۱ به ترتیب زیر است:

جدول ۲- ضریب همبستگی بین متغیر راهبردهای یادگیری و عملکرد تحصیلی

عملکرد تحصیلی			تعداد (n)	راهبردهای یادگیری
همبستگی (r)	سطح معنی داری (p)	تعداد (n)		
۰/۴۶	۰/۰۰۰	۲۰۸	راهبردهای یادگیری	
۰/۳۷	۰/۰۰۰	۲۰۸	راهبردهای شناختی	
۰/۴۹	۰/۰۰۰	۲۰۸	راهبردهای فراشناختی	

با توجه به مقدار ضرایب همبستگی و سطح معنی داری (کوچکتر از ۰/۰۱) فرضیه صفر رد و فرضیه پژوهشی که عبارت بود از " بین راهبردهای یادگیری و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد " پذیرفته می شود.

جدول ۳- ضرایب رگرسیون تنها متغیر پیش بینی کننده در تحلیل رگرسیون گام به گام عملکرد تحصیلی

مدل	B	خطای معیار	ضریب استاندارد	T	سطح معنادار

ی P		Beta	SE		
۰/۰۰۰	۱۱/۵۱		۰/۷۶	۸/۸۴	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۸/۱۱	۰/۴۹	/۰۱	۰/۰۹	راهبردهای فراشناختی

متغیر وابسته: عملکرد تحصیلی

متغیر پیش بینی کننده: راهبردهای فرا شناختی

در جدول (۳) مقدار بتا، t و سطح معنی داری ارایه شده است. ضرایب استاندارد بتا نشان دهنده این است که با تغییر یک انحراف استاندارد در متغیر مستقل چند انحراف استاندارد تغییر در متغیر وابسته رخ می دهد. بر این اساس متغیر راهبردهای فراشناختی نقش اصلی را دارد، زیرا تغییری به اندازه ی یک انحراف استاندارد در متغیر راهبردهای فراشناختی باعث ۰/۴۹ انحراف استاندارد تغییر در متغیر عملکرد تحصیلی می شود (۰/۴۹) عملکرد تحصیلی را افزایش می دهد.

جدول ۴- متغیرهای حذف شده در تحلیل رگرسیون گام به گام

مدل	متغیر	Beta in	t	سطح معناداری sig	همبستگی ناقص
۱	راهبرد های شناختی	۰/۰۳	۰/۳۲	۰/۷۴	۰/۰۲
	راهبردهای یادگیری	۰/۰۵	۰/۳۲	۰/۷۴	۰/۰۲

متغیر وابسته: عملکرد تحصیلی

متغیر پیش بینی کننده: راهبردهای فرا شناختی

در جدول (۴)، لیست متغیرهایی که در تحلیل رگرسیون گام به گام حذف شده اند، آورده شده است. همانگونه که ذکر کردیم تصمیم برنامه آماری گام به گام این است که در مدل اول افزایش مقدار R با وارد کردن متغیر حافظه ی فعال، راهبرد های شناختی و راهبردهای یادگیری بتوان نیست و بنا بر این متغیرها از معادله نهایی خارج شده اند، زیرا مقدار سطح معناداری ارایه شده در ستون Sig بزرگتر از ۰/۰۵ است.

بر اساس نتایج جدول (۳)، می توان معادله ی رگرسیون را به صورت زیر نوشت:

$$Y = a + bx$$

$$\text{عملکرد تحصیلی} = ۸/۸۴ + ۰/۵۹X$$

فرضیه ی دوم: بین راهبرد های یادگیری در دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

برای آزمون فرضیه ی دوم از آزمون t مستقل استفاده شد. در جدول (۴) تا (۶) تعداد، میانگین، انحراف استاندارد و نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین نمره دو گروه در متغیر راهبردهای یادگیری و ابعاد آن (راهبرد های شناختی و فراشناختی) ارائه شده است. همانگونه که در جدول مشخص است میانگین نمره پسران در هر سه متغیر ذکر شده کمتر از دختران است.

جدول ۴- نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه در متغیر راهبردهای یادگیری

گروه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	ارزش t	سطح معناداری (دو دامنه)
پسر	۱۰۴	۱۲۳/۷۶	۲۶/۳۴	۲۰۶	۳/۰۸	۰/۰۰۲
دختر	۱۰۴	۱۳۴/۹۹	۲۶/۱۹		-	

همانگونه که جدول بالا نشان می دهد، مقدار t_{ob} با درجات آزادی ۲۰۶ و در سطح آلفای ۰/۰۱ برابر است با $p < ۰/۰۱$ و $t_{ob}(۲۰۶) = -۳/۰۸$

جدول ۵- نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه در متغیر راهبردهای شناختی

گروه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	ارزش t	سطح معناداری (دو دامنه)
پسر	۱۰۴	۵۹/۵۱	۱۳/۹۶	۲۰۶	-۳/۴۵	۰/۰۰۱
دختر	۱۰۴	۶۵/۸۲	۱۲/۶۵			

همانگونه که جدول بالا نشان می دهد، مقدار t_{ob} با درجات آزادی ۲۰۶ و در سطح آلفای ۰/۰۱ برابر است با: $p < ۰/۰۱$ و $p = -۳/۴۵$ $t_{ob}(۲۰۶)$

جدول ۶- نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه در متغیر راهبردهای فرا شناختی

گروه ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	ارزش t	سطح معناداری (دو دامنه)
پسر	۱۰۴	۱/۲۴	۱۴/۳۲	۲۰۶	۲/۳۵	۰/۰۱۹
		۶۴			-	

			۱۵/۷۴	۱/۱۶ ۶۹	۱۰۴	دختر

همانگونه که جدول بالا نشان می دهد، مقدار t_{ob} با درجات آزادی ۲۰۶ و در سطح آلفای ۰/۰۵ برابر است با: $p < ۰/۰۵$ و $(۲۰۶) = -۲/۳۵$

t_{ob}

مقدار t_{cr} (جدول t) برای آزمون دو سویه، با درجات آزادی ۲۰۶ و در سطح آلفای ۰/۰۵ برابر است با: $t_{cr}(۲۰۶) = ۱/۹۶$ و $p < ۰/۰۵$

همچنین مقدار t_{cr} (جدول t) برای آزمون دو سویه، با درجات آزادی ۲۰۶ و در سطح آلفای ۰/۰۱ برابر است با: $t_{cr}(۲۰۶) = ۲/۵۸$ و $p < ۰/۰۱$

با توجه به نتایج جدول ($t_o > t_c$) فرض صفر رد و فرضیه پژوهشی که عبارت بود "بین راهبردهای یادگیری در دختران و پسران تفاوت وجود دارد" تایید می شود.

بحث و بررسی

پژوهش حاضر به منظور بررسی ارتباط بین راهبرد های یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان انجام شد. در این جا، تمامی یافته های پژوهش به ترتیب فرضیه ها مورد بررسی قرار می گیرد و با نتایج پژوهش های قبلی در این باره مقایسه شده و به تفسیر و تبیین یافته ها پرداخته خواهد شد.

فرضیه ی اول: بین راهبرد های یادگیری، راهبردهای شناختی و فراشناختی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

نتایج حاکی از وجود ارتباط بین دو متغیر است و ضریب همبستگی بین دو متغیر نسبتاً خوب است. نتایج بدست آمده از این پژوهش، با نتایج پژوهش های زیادی همچون امینی (۱۳۸۸)، سیف و رضایی (۱۳۸۴)، عباساف (۱۳۷۵)، ابراهیمی قوام آبادی (۱۳۷۷)، واینستاین و هیوم (۱۹۹۸)، گارنر (۱۹۹۰)، بایلر و اسنومن (۱۹۹۳)، فرگوسن و کلارک (۲۰۰۱)، همسو و هماهنگ است. موسوی نژاد، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که بهترین متغیر های پیشرفت تحصیلی عبارتند از: خودکارآمدی، اضطراب امتحان و استفاده از راهبرد های شناختی سطح بالاتر. در پژوهش متولی، تاثیر آموزش راهبرد های فراشناختی (به ویژه روش آموزش دوجانبه)، بر خواندن، درک مطلب و سرعت یادگیری دانش آموزان کلاس های اول مورد تاکید قرار گرفت.

واینستاین و هیوم تعدادی پژوهش را با این نتایج ذکر کرده اند که معلمان می توانند از راه آموزش مهارت های یادگیری و مطالعه (راهبردهای شناختی و فراشناختی) به دانش آموزان خود کمک کنند تا یادگیرندگان موفق تری باشند و در سرنوشت خود نقش فعال تری را ایفا نمایند. کراس، دیوید، پارس، اسکات (به نقل از غریب مشهد طرقي، ۱۳۸۷)، در پژوهشی، ۸۷ دانش آموز کلاس سومی و ۸۴ دانش آموز کلاس پنجمی

را در این طرح شرکت دادند، نتایج نشان داد دانش آموزانی که راهبردهای فراشناختی را آموزش دیده بودند در مقایسه با گروه کنترل نتایج چشمگیری در فراشناخت و استفاده از آن راهبردها در خواندن کسب کرده بودند. از نتایج فرضیه فوق می توان چنین تبیین نمود که استفاده از مؤلفه های راهبرد های یادگیری (شناخت و فراشناخت)، چه به صورت تنهایی و یا چه مشترک تاثیر بسزایی در بهبود عملکرد تحصیلی دارند، ولی علی رغم پژوهش های زیادی که در این زمینه انجام شده است و تاثیر این راهبرد ها را در عملکرد تحصیلی به اثبات رسانیده اند ولی آموزش در این زمینه به دانش آموزان و معلمان داده نمی شود.

فرضیه ی دوم: بین راهبرد های یادگیری در دختران و پسران تفاوت وجود دارد. برای آزمون این فرضیه نیز از آزمون آماری t مستقل استفاده شد. نتایج نشان دهنده ی این است که بین میانگین دختران و پسران در راهبرد های یادگیری تفاوت معنی دار وجود دارد، میانگین پسران در راهبرد های یادگیری کمتر از دختران است. نتایج پژوهش در مورد این فرضیه با پژوهش باغبان باغستان (۱۳۸۷)، همخوان نیست. باغبان باغستان در پژوهشی، به این نتیجه نائل شد که بین تفکر انتقادی و راهبرد های یادگیری و مؤلفه های آن با یکدیگر ارتباط معنی داری وجود دارد. هم چنین یافته ها نشان دادند میزان استفاده از راهبرد های یادگیری و تفکر انتقادی در دو جنس تفاوت معنی داری با هم ندارند و بین دانشجویان سال های مختلف تحصیلی در میزان استفاده از راهبرد های یادگیری و تفکر انتقادی تفاوت معنی داری وجود ندارد.

در مورد فرضیه ی فوق تبیین می شود که دختران و پسران اگر چه در زمینه ی استعداد های گوناگون با یکدیگر تفاوت چندانی ندارند ولی دلیل استفاده ی بیشتر دختران از راهبرد ها را می توان به سرعت بالای رشد راهبرد های یادگیری دختران نسبت به پسران دانست. شاید یکی دیگر از عوامل استفاده ی بیشتر از راهبرد های یادگیری در دختران رقابت شدیدی است که در جهت پیشرفت تحصیلی در مدارس دخترانه حاکم است. در مجموع می توان نتیجه گرفت که بین راهبرد های یادگیری و حافظه ی فعال با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد. و عملکرد تحصیلی بیش از اینکه تحت تاثیر حافظه ی فعال باشد تحت تاثیر راهبرد های یادگیری می باشد، یعنی راهبرد های یادگیری مورد استفاده ی دانش آموزان بیشترین تاثیر را در عملکرد تحصیلی آن ها بر جای می گذارد. هم چنین در حافظه ی فعال دختران و پسران تفاوتی وجود ندارد ولی در راهبرد های مورد استفاده ی آن ها، دختران نسبت به پسران از راهبرد های بیشتری استفاده می کنند.

منابع:

ابراهیمی قوام آبادی، صغری، (۱۳۷۷)، اثر بخشی سه روش آموزشی راهبرد های یادگیری (آموزش دوجانبه) توضیح مستقیم، چرخه افکار، بر درک مطلب، حل مسئله، دانش فراشناختی، خود پنداره تحصیلی و سرعت یادگیری در دانش آموزان دختر دوم راهنمایی پایین تر از ۱۵ سال شهر تهران، رساله دکتری، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

- اسدزاده، حسن، (۱۳۸۵)، بررسی رابطه ظرفیت حافظه و عملکرد تحصیلی میان دانش آموزان پایه سوم راهنمایی شهر تهران، فصلنامه تعلیم و تربیت، سال بیست و پنجم، شماره ۱، بهار ۸۸
- اسدزاده، حسن، (۱۳۸۳)، حافظه فعال، فناوری آموزشی و یادگیری، در مجموعه مقالات دومین سمینار فناوری آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
- امینی، ناهید، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه باورهای خود کار آمدی و راهبردهای یادگیری در دانش آموزان تیز هوش و عادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد پیر جند.
- باغبان باغستان، آزاده، (۱۳۸۷)، بررسی رابطه تفکر انتقادی با راهبرد های یادگیری دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه پیام نور فردوس، سال تحصیلی ۸۶-۸۵، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد بیرجند.
- دلاور، (۱۳۸۳)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: انتشارات رشد.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۸۳)، روش های یادگیری و مطالعه، تهران: نشر آگاه.
- سیف، علی اکبر، ۱۳۸۷، روانشناسی پرورشی نوین، تهران: نشر دوران.
- سیف، رضایی، (۱۳۸۴)، نقش باورهای انگیزشی راهبردی یادگیری و جنسیت در عملکرد تحصیلی، فصلنامه تعلیم و تربیت، سال بیست و یکم، شماره ۴، زمستان ۸۴.
- عباباف، زهره، (۱۳۷۵)، مقایسه استراتژی های یادگیری دانش آموزان قوی و ضعیف دبیرستان های شهر تهران، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشکده ی روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- غریب مشهد طرقي، سمیه، (۱۳۸۷)، بررسی رابطه بین راهبردهای یادگیری و سبک اسناد در دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان شیروان، سال تحصیلی ۸۷-۸۶، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند.
- کریمی، ابوالفضل و همکاران (۱۳۸۱)، تدوین ابزار سنجش راهبرد های یادگیری و مطالعه و تبیین رابطه ی آن با پیشرفت تحصیلی، فصلنامه ی روانشناسی-پژوهشی (علوم انسانی)، سال نهم، شماره ۳، زمستان ۸۴.
- متولی، محمد، (۱۳۷۶)، بررسی تاثیر آموزش راهبرد های فراشناختی بر خواندن درک مطلب و رعیت یادگیری دانش آموزان کلاس های اول دبیرستانی دختران شهرستان فردوس، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشکده ی روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- مجتبی زاده، محمد، (۱۳۸۵) بررسی رابطه حافظه ی فعال، میزان اضطراب و پیشرفت تحصیلی در بین دانش اموزان پسر سال سوم دبیرستانهای شهر زنجان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- هرگنجان، بی.آر. والسون. ام.اچ، ۱۹۹۷، مقدمه ای بر نظریه های یادگیری، ترجمه ی علی اکبر سیف، ۱۳۷۹، تهران: نشر دوران .
- یگانه ایرانی، روجا، (۱۳۸۵)، بررسی رابطه ی بین حافظه فعال، خلاقیت و پیشرفت تحصیلی در بین دانش آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان آمل در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

- Baddeley .A.D&Hitch,G.J.(1974).Working memory .In G.bower(ed),Advances in learning and motivation (Vol .8pp.47-90).New york :Academic press.
- Baddeley ,A.D(1998).Human memory:Theory and practice(Rev.ed).Needham heights ,MA:Allyn &Bacon.
- Biehler,r.f &Snowman,j (1993) .Psychology applied to teaching(7th ed). Usa:Houghton mifflin.
- Elbam,B.E: Berg. , C.A and dodd ,D.H(1993).Previous learning experience strategy belief and task definition un self regulated.
- Ferguson & lean Clarke (2001). Effectsof metacognitive strategy qinstruction on sixth grade students content reading comprehend sion .Boston university.
- Gardner,H.(1985).Frames of mind the theory of multiple intelligence.New york: Basic books. Foreign language learning contemporary.
- Garner,R (1990).When children and adults do not use learni strategies :Towar theory of setting review of educational research ,60,517-530.
- Johannes naumann,&Tobias richter.(2005).Working memory ,Learning strategies and hypertext.University of cologne.
- Weinstein, C.E. & Hume,I.M(1998)Study strategies for life long learning ,Washington . D.C : American psychologica ; Association.

Archive of SID

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

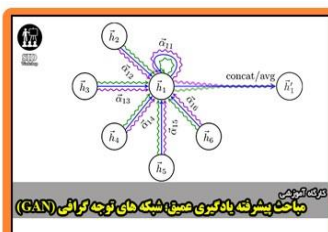

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی